

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК ХЯМЕ
(ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА)
СІЛЕЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У КАТОВИЦЯХ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ НОРД (КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ)
МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ІНКЛЮЗІЇ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної науково-практичної конференції
**СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ:
УСПІШНІ УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ**

11 листопада 2025 року, м. Київ

УДК 376.1 + 371.3 + 37.018.1

Збірник тез наукових доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний дизайн інклюзивного навчання: успішні українські та зарубіжні практики» 11 листопада 2025 року. Київ: Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, 2025. 288 с.

Друкується за рішенням Вченої ради Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Протокол № 12 від 19.11.2025 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Олена МАРТИНЧУК, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

Тетяна СКРИПНИК, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор психологічних наук, професор.

Ірина МУЗИЧЕНКО, заступник декана з наукової роботи та міжнародної діяльності Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук.

Галина ВАСИЛЬЄВА, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

Ганна СУПРУН, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат психологічних наук.

Тетяна ХОМИК, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

У збірнику тез наукових доповідей представлено результати досліджень, аналітичні матеріали й практичні напрацювання учасників конференції щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. Матеріали висвітлюють формування інклюзивного освітнього середовища, систему підтримки дітей з особливими освітніми потребами, організацію соціально-психологічного супроводу та сучасні підходи до проектування інклюзивного простору. Представлені напрацювання сприяють обміну досвідом, поширенню ефективних практик та професійному зростанню фахівців у сфері інклюзивної освіти.

© Факультет психології, соціальної
роботи та спеціальної освіти

О. О. Красненко, Г. В. Супрун ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК В УЧНІВ З АУТИЗМОМ З ОПОРОЮ НА МЕТОД СЕНСОРНО- ІНТЕГРАТИВНОЇ ТЕРАПІЇ	134
М. О. Купченкова, О. В. Мартинчук МЕТОД СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ ПЕДАГОГІЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	136
В. О. Кушнарєва, Р. О. Павлюк ОСОБЛИВОСТІ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА	138
А. П. Кушнірчук, Т. В. Хомик, С. О. Логвиненко ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTІ НАВИЧКИ МОВНОГО АНАЛІЗУ ТА СИНТЕЗУ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	141
М. В. Лазаренко, Р. О. Павлюк РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЗАСОБАМИ КОМУНІКАТИВНОЇ СИСТЕМИ PECS	144
В. Р. Левчук, О. А. Козлюк ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДЕНВЕРСЬКОЇ МОДЕЛІ РАННЬОГО ВТРУЧАННЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА	147
Н. А. Лопатинська НЕЙРОПРОПИСИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГРАФОМОТОРНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	149
М. М. Мартинчук, Г. І. Васильєва ПОЛІСЕНСОРНИЙ ПІДХІД У РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ «ГАРНОГО СТАРТУ»	151
М. М. Михальченко, О. П. Таран ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ ТА РОЗУМІННЯ ЗВЕРНЕНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	153
В. М. Міронова ДЕНВЕРСЬКА МОДЕЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО- КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З РАС В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	155
В. М. Мошина, Е. А. Данілавічюте ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ КАТЕГОРІЙ ВІДМІНКА ТА РОДУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНШОМОВНИХ РОДИН	157

До ефективних видів діяльності належать вправи з використанням обтяжених предметів, стрибки на батуті, лазіння по шведській стінці чи канату, штовхання та розгойдування. Для дітей з РАС також корисні вправи, що забезпечують відчуття глибокого тиску або «стиснення», які сприяють заспокоєнню та саморегуляції.

Розвиток мовлення у дітей з розладами аутистичного спектра є складним і тривалим процесом, який потребує послідовності, системності та великого терпіння. Ефективна робота у цьому напрямі передбачає дотримання основних принципів формування комунікативного мовлення, використання структурованих блоків і алгоритмів занять, а також впровадження сучасних інноваційних технологій, зокрема методів сенсорної інтеграції. Під час організації занять важливо застосовувати індивідуальний, диференційований і комплексний підходи, враховуючи особистісні та психофізичні особливості кожної дитини

Список використаних джерел:

1. Айрес Е. Джин, Роббінс Джефф. Дитина і сенсорна інтеграція. Розуміння прихованих проблем розвитку. Київ: Вид-во Ростислава Бурлаки, 2024. 266 с.
2. Заплатинська А. Б. Становлення поняття «сенсорна інтеграція» у педагогіці. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Соціально-педагогічна*. 2013. Вип. 23 (1). С. 48-57.
3. Скрипник Т. Сенсорна інтеграція як підґрунтя цілісного розвитку дітей з аутизмом. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2016. № 4. С. 24-31.
4. Фаласеніді Т. М., Козак М. Я. Порушення сенсорної інтеграції у дітей з особливими потребами. *Молодий вчений*. 2017. № 9 (49). С. 102-103.

М. О. Купченкова, м. Київ
mokupchenkova.fpsrso24m@kubg.edu.

О. В. Мартинчук, м. Київ
o.martynchuk@kubg.edu.ua

МЕТОД СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ ПЕДАГОГІЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Актуальність дослідження зумовлена потребою у науково обґрунтованих, достовірних і практично доцільних засобах педагогічної оцінки, які б дозволяли фіксувати динаміку розвитку дитини у природних для неї умовах. У сучасному інклюзивному освітньому середовищі важливо застосовувати методи, що не лише діагностують рівень розвитку, а й сприяють глибшому розумінню особистісних особливостей, поведінкових проявів і освітніх потреб дітей. На відміну від стандартизованих тестів та анкет, метод спостереження забезпечує можливість

безпосереднього вивчення емоційних, соціальних, когнітивних і поведінкових реакцій дитини, не порушуючи природного ходу її життєдіяльності. Це дає змогу педагогові своєчасно визначати індивідуальні потреби, ресурси та потенційні труднощі розвитку.

У наукових працях сучасних дослідників (А. Колупаєвої, О. Таранченко, Н. Компанець, Г. Михайлишин, Т. Ілляшенко, Л. Коломієць та ін.) підкреслюється, що спостереження є базовим інструментом комплексної педагогічної діагностики дітей з особливими освітніми потребами. Його ефективність підвищується у процесі командної взаємодії фахівців психолого-педагогічного супроводу та за умови систематичного документування результатів. Разом з тим, у практиці закладів дошкільної освіти спостерігаються труднощі у реалізації цього методу: відсутність уніфікованих форм фіксації спостережень, нечіткість критеріїв та показників, нерегулярність проведення і недостатнє використання отриманих даних для планування індивідуальних освітніх траєкторій розвитку дитини.

У навчальних і науково-методичних джерелах спостереження визначається як один із провідних методів вивчення розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Підкреслюється його універсальність, оскільки цей метод може бути реалізований у різних видах дитячої діяльності (ігровій, пізнавальній, комунікативній) без порушення природного перебігу взаємодії дитини з навколишнім середовищем [2]. Також у педагогічній науці спостереження трактується як метод пізнання, що ґрунтується на безпосередньому сприйнятті педагогом подій і явищ без активного втручання у діяльність дитини. Така ненав'язливість забезпечує об'єктивність отриманої інформації та створює умови для глибокого аналізу індивідуального розвитку.

Результати теоретичного аналізу підтверджують, що метод спостереження займає провідне місце серед способів педагогічного оцінювання розвитку дітей дошкільного віку. Його сутність полягає у цілеспрямованому та систематичному вивченні індивідуальних проявів дитини у природному контексті взаємодії з дорослими та однолітками. Це дозволяє фіксувати не лише досягнення, а й особливості емоційного реагування, рівень саморегуляції, комунікативну активність, способи пізнання та співпраці. Саме така комплексність і природність спостереження забезпечують його високу педагогічну цінність.

Вивчення міжнародного досвіду (ISSA, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Edulisia.pl) засвідчує, що у сучасних системах дошкільної освіти спостереження розглядається як основа освітнього процесу, орієнтованого на дитину. У науково-методичних джерелах підкреслюється, що вихователь має виступати уважним спостерігачем, який на основі щоденних спостережень ухвалює професійні рішення щодо індивідуалізації навчання. Саме цей метод дає змогу педагогові глибше зрозуміти реальні потреби дитини, оцінити її прогрес і визначити необхідну підтримку [2, 3].

Європейський досвід, зокрема польський, демонструє ефективність використання стандартизованих форм спостереження у процесі оцінювання

розвитку дітей. У Польщі застосовується форма WOPFU, призначена для комплексного функціонального оцінювання дітей з особливими освітніми потребами [2]. Вона містить чітко визначені критерії, що охоплюють основні сфери розвитку – мовленнєву, когнітивну, емоційно-соціальну та фізичну. Використання таких інструментів забезпечує системність, об'єктивність і можливість відстеження динаміки розвитку кожної дитини в освітньому процесі.

Отже, спостереження виступає не лише засобом збору інформації, а й ефективним інструментом педагогічної підтримки, який допомагає вихователю глибше розуміти дитину, розкривати її потенціал і своєчасно реагувати на індивідуальні освітні потреби. Розвиток теоретико-методичних засад організації спостереження у закладах дошкільної освіти є важливим напрямом модернізації інклюзивної дошкільної освіти, оскільки від якості цього процесу залежить ефективність психолого-педагогічного супроводу та успішна соціалізація дитини. Перспективи подальших наукових досліджень полягають у розробленні структурованих інструментів педагогічного спостереження, адаптованих до українського освітнього контексту, створенні методичних рекомендацій для педагогів, а також у дослідженні можливостей використання цифрових технологій для фіксації, аналізу та зберігання результатів спостережень.

Список використаних джерел:

1. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. О.В. Мартинчук. Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. 364 с.
2. Efektywna obserwacja nauczycielska w przedszkolu: przewodnik metodyczny. Warszawa: ORE, 2019. URL: https://ore.edu.pl/wp-content/uploads/2019/10/efektywna_obserwacja_nauczycielska.pdf
3. International Step by Step Association. Competent Educators of the 21st Century: *Principles of Quality Pedagogy*. Leiden: ISSA, 2010. 52 с.

В. О. Кушнарьова, м. Київ

vokushnarova.fpsrso24m@kubg.edu.ua

Р. О. Павлюк, м. Київ

r.pavliuk@kubg.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

Останніми роками зростає кількість дітей із розладами аутистичного спектра (РАС), що зумовлює актуальність пошуку ефективних шляхів логопедичної допомоги у ранньому віці. Молодший дошкільний вік є критичним для формування базових комунікативних умінь, тому своєчасне корекційне втручання значно підвищує успішну соціалізацію дитини. Метою дослідження є аналіз